

Є таке давнє прислів'я: «Історія – вчителька життя». Тому у цьому номері мова піде про історичний фільм, який розповідає про події, які хоча і відбулися в XVII столітті, але, як згодом переконаємося, можуть бути повчальними і для нас. А конкретніше поговоримо про стрічку італійського режисера Ренцо Мартінееллі «Віденська битва».

Спочатку коротко про сюжет. 1683 рік. Турецький султан Магомет IV задумує завоювати Європу. Першою на його шляху стоїть Австрія. Тому султан та його оточення розробляють план облоги і подальшого взяття столиці Австрії – Відня. До того ж, для турецької армії складаються сприятливі зовнішні обставини, а саме напружені, майже до стану війни, відносини між Австрією і Францією. Здавалося, Австрія приречена, а з нею і сусідні країни. Організувати захоплення міста султан доручає своєму великому візиру Кара-Мустафі. Облога міста триває від 14 липня по 11 вересня 1683 року. Захисники бачать, що в них закінчуються харчі і боєприпаси. Ситуація ускладнюється. Але в найбільш несподіваний момент приходить несподівана допомога. Доки йшла облога, до Австрії прибув папський легат, монах-капуцин отець Марко. Він зумів організувати хрестовий похід для захисту Відня. Армію хрестоносців очолив польський король Ян III Собеський. 11 вересня 1683 року відбувається Віденська битва, в якій турецькі війська розгромлені і християнська цивілізація врятована.

А тепер поговоримо про ті речі, які залишилися за кадром, проте варті уваги. У фільмі серед захисників австрійської столиці та учасників битви згадуються австрійці, німці, італійці і поляки. Однак там брали участь представники ще однієї нації – українці. Так, багато наших земляків також воювало за звільнення Відня, а про деяких пам'ять збереглася до сьогоднішнього дня. У фільмі показано, як до австрійського командування прибігає чоловік і попереджає про наближення турків. Коли питають його ім'я, він говорить – Єжи Кульчицький. З цього можна зрозуміти, що він поляк. Насправді його звали Юрій Кульчицький. Він уродженець села Кульчиці, що на Самбірщині. І хоча у стрічці цей чоловік показаний лише у декількох епізодах, в реальності його роль була набагато більшою. Бо в часі облоги Юрій Кульчицький, переодягнувшись у турецький одяг, пройшов через усі сторожі, добрався до хрестоносців і вказав шлях, куди потрібно наступати. А після закінчення битви став засновником першої у Відні кав'ярні. Все це у стрічці, на жаль, упущено. Зате у самій Австрії Кульчицького пам'ятають. У Відні йому стоїть пам'ятник, а одна з вулиць міста називається «Кульцштрассе», тобто вулиця Кульчицького.

Цікаво, що головним героєм фільму є не якийсь воєначальник, а вже вищезгаданий

монах-капуцин на ім'я Марко. Ця постать показана настільки незвичною, що у багатьох людей виникає запитання, чи це дійсно реальна історична особа. Бо в Інтернеті можна зустріти коментарі, що це вигаданий художній персонаж. Тому скажемо одразу: така особа дійсно існувала. Спочатку він називався Карло Домініко Крістофорі. Народився він у 1631 році в італійському містечку Авіано. У 17 років вступив до монастиря отців-капуцинів, прийнявши ім'я Марко з Авіано. 1655 році отримав священичі свячення. Здійснював місійні подорожі територією Венеції (тут мається на увазі не тільки саме місто, але й ціла тодішня Венеціанська держава, яка охоплювала велику частину Північно-Східної Італії).

У 1676 році отець Марко відвідував важкохвору черницю Вінценту Франческані, яка 13 років була прикутою до ліжка, але після молитви капуцина вона повністю одужала. Вістка про чудо набула широкого розголосу. І тоді настоятелі ордену капуцинів дали благословення отцю Марко проповідувати по цілій Європі. Він відвідав з місійними подорожами Італію, Німеччину, Бельгію, Австрію, Чехію, Угорщину. Був змушений проповідувати на вулицях і майданах, бо храми не могли вмістити такої кількості охочих почути його слово. І всюди проповіді отця Марко супроводжувалися чудесними зціленнями, одне з яких показане у фільмі.

Однак слід мати на увазі, що отець Марко здійснював місії не заради чудес, а заради навернення людей. І тому після його проповідей, як правило, виникали довгі черги біля сповідальниць. Крім того, він намагався примирити ворогуючі родини та викоринити різні пороки. Особливо гостро капуцин засуджував утиски селян з боку феодалів.

Помер Марко з Авіано у 1699 році. У 2003 папа Іван Павло II проголосив його блаженним. (Конкретніше про нього див. «Капелан-чудотворець» // Жива вода, № 12, 2013; ця стаття є також на сайті Дрогобицької духовної семінарії).

Але зараз нас більше цікавить, яке відношення мав цей подвижник до Віденської битви. Саме його папа Інокентій XI вислав як свого легата до Австрії. І отець Марко, дійсно, як це показано у фільмі, закликав людей до участі у Хрестовому поході, а оскільки мав репутацію «Божого чоловіка», то багато людей йому повірило. І саме отець Марко добився об'єднання Австрії у спільний союз із Річчю Посполитою та іменування Яна Собеського головнокомандуючим війська. А в часі битви отець Марко виконував капеланське служіння: сповідав воїнів, відправляв для них Богослужіння, опікувався пораненими. Австрійці також не забули заслуги капуцина. Як і Кульчицькому, йому також поставлено пам'ятник у Відні.

В той же час слід вказати, що у фільмі показано такі моменти, які дійсно є художніми домислами. Це, наприклад, те, що ще у дитинстві отець Марко зустрічався із турецьким купцем Кара-Мустафою, який потім став великим візиром і головнокомандуючим армії, що тримала облогу Відня. При цьому подається, наче у дитинстві майбутнього капуцина також називали Марко. Хоч, як вже згадувалося вище, тоді він називався інакше. Далі показано, як вже перед самою битвою знов таємно зустрічаються отець Марко та Кара-Мустафа. І капуцин переконує візира зняти облогу з міста. Цієї зустрічі у

реальності також не було. Зрозуміло, що якщо ці двоє осіб ніколи не зустрічалися, то не було і вовчого зуба: у фільмі показано, як під час першої зустрічі Марко подарував Кара-Мустафі вовчий зуб як амулет. Насправді Марко з Авіано ніяких амулетів не носив, нікому їх не дарував і взагалі до таких речей ставився досить негативно. Також він не вгадував майбутнє згідно руху комет, що також показано у фільмі.

Кульмінаційним моментом у стрічці стає проповідь отця Марко до воїнів перед битвою, у якій він, зокрема, закликає: «Захистіть віру, щоб ваші діти могли вільно величати Господа, могли любити Ісуса і бути вільними». Суть цих слів є цілком зрозумілою: захист віри – це і є захист свободи, захист майбутнього. Однак у фільмі опущений інший момент. Перед своєю проповіддю отець Марко закликав кожного воїна приступити до Сповіді. І після Сповіді та Літургії всі вони відмовили вервицю.

Хтось запитає – невже цей момент настільки важливий? Так, важливий! Й історія це підтвердила не тільки під Віднем. У стрічці згадується також битва під Лепанто. Вона сталася за 112 років до Віденської битви – 7 жовтня 1571 року. Тоді турецька флотилія йшла завойовувати Італію. І туди Папа Пій V також організував морський Хрестовий похід для захисту Італії. Перед битвою він послав листа до хрестоносців, у якому пообіцяв, що вони переможуть, але при умові, що в їхньому війську не буде воїнів «злої поведінки». І відправив до хрестоносців священників, щоб кожен воїн міг висповідатися. Всі це зробили, і, подібно як перед Віденською битвою, також молилася на вервиці. Результат виявився очевидним: турецький флот був повністю розгромлений.

Повернемося ще на 140 років назад: всі напевно чули про святу Жанну д'Арк, яка звільнила Францію від англійської окупації. Але, можливо, не всі знають, що перед кожною важливою бойовою операцією Жанна наполягала, щоб кожен з вояків її загону приступив до Сповіді, якщо вони хочуть перемогти.

Як бачимо, Покаяння приносить цілком реальні перемоги. Це все є актуальними для нашого часу: перемігши себе, тобто усунувши зло із себе через Святі Тайни Покаяння та Євхаристії, ми зможемо перемогти і всі інші труднощі. Час Великого посту є для цього особливого сприятливим. Скористаймося із можливості очистити свою совість та поєднатися з Христом, і тоді, як казав Блаженний Марко з Авіано, захистимо і віру, і свободу, і майбутнє для наступних поколінь.

Ігор БРИНДАК, Віденська битва, З Любов'ю у світ № 3 2018